

Verf. 47. Videte quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

ARGUMENTUM.

Operis Epiphonema, sive Conclusio.

Um totum hoc caput nobilissima quædam sit panegyrica oratio, qua seipsum Christus ac Deipara majori ex parte dilaudant; cumque sit etiam quoddam mysteriorum fidei summarium, ubi quid credendum, quid sperandum, quid amandum, compendiosè exprimitur; concluditur tandem his potestis verbis, eò planè tendere totum hoc opus & laborem, non tantum ut Jesus, & Maria suæ propriæ gloriæ, Ecclesiæque Orthodoxæ præcones exent pro acquirenda ampliore sibi gloria, sed etiam ut nobis valde sint commoda, qui veritatem ipsam sectamur: quasi non sibi solis studuerint, & vacaverint, sed & aliis laboraverint, & consuluerint.

Textus enodatio, & illustratio.

De Christo ac Tigurina.

Tigurina. 2412 Tigurina vertit: Videtis non solum mihi laborasse me, sed omnibus sapientiam quærentibus. Camerarius verò: Solum pro me non laboro, sed pro omnibus, qui situm sapientiam.

Hæc verba, sicut & proximè ante lapsa, nonnulli putant quasi dicta à Siracide ipso, post interlocutionem Sapientia à se inducram. Quasi dicat (inquit Jansenius,) Cognoscite ex hoc scripto elaborato, quod in quærenda Sapientia non mihi soli laboravi, ut faciunt illi, quibus satis est, multa, quæ Sapientia sunt, invenisse, nec student ea aliis scribendo aut docendo communicare; sed laboravi omnibus exquirentibus veritatem, dum quæ ad Sapientiam pertinentibus affectus sum, tam studiosè omnibus scripto relinquere non sum gravatus. Istud subjecit tum ut sua diligentia Lectorem excitaret ad studiosam horum lectionem, tum ut suo exemplo provocaret ad libenter docendum alios.

Palacios. Applaudo tamen Palacio, & aliis ei assentientibus, & hæc accipientibus ut dicta à Sapientia Dei incarnata. Nullum grandius epiphonema (ait Palacios) ferè potuit à Sapientia dici. O mortalis, veni in mundum! ò quàm in eo laboravi! laboravi porro in gloriam Patris, & in commodum vestrum, si veritatem inquiratis. Ne committatis ergo, ut ego frustrer proposito meo, & nos tanto commodo vestro.

2413 Etenim, si attentè expendantur nostra totius capitis, & singulorum versuum acoluthia, ordo, series, & argumentum; nec non illorum enodationes & illustrationes; omnia abundè ac dilucidè nobis deprædicant irrequietos Jesu ac Jesuparæ labores, indefessam curam, & ardentissimum studium in humane salutis negotio efficaciter tractando, & feliciter absolvendo. Si enim animum intendas ad illud tempus, quod ante Dominicæ Incarnationis opus præcessit; certè, vel à mundi creatione, quodam modo elaborare ce-

Sensus verborum generis.

Palacios.

Omnitempore, vel à mundi exordio laboraverunt pro nobis Christus & Deipara.

perunt Christus & Deipara, primò in ipsa totius orbis fabricatione; molitione, directione, gubernatione: de quo Siracides à V. 5. usque ad 11. Secundò, in Populi Israelitici electione, & moderatione; de quo à V. 12. ad 15. Si verò tempus consideres, quo inter mortales vixerunt Incarnata Sapientia, & illius Genitrix; ò quot labores, sudores, dolores, & tormenta tubiere pro hominum salute! Si autem de eo tempore loquamur, ex quo ad summam Beautudinis gloriam evecti sunt; profectò etiamnum ac deinceps usque ad mundi exitum laborare dixeris Jesum & Mariam; etsi laboris & fatigationis nescius status eorum sit. Laborat Filius, collabora Mater, non lassitudine & fatigatione, sed studiosa, sedula atque indefessa operatione, qua solerter procurant es militantis Ecclesiæ negotia fidei dilatationem, peccatorum conversionem, & fidelium omnium progressus. Ut enim Arnoldus Carnot. in Tract. de Laudib. Mariæ: Dividunt coram Patre inter se Mater, & Filius pietatis officia, & miris allegationibus munium redemptionis humane negotium. Quæ omnia dilucidè pertractat Siracides à v. 16. usque ad finem capitis. Ut subinde appareat, quo jure concludat Christus & similiter Deipara: Videte quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

Moralis illustratio.

SECTIO XII.

Sapiens Homo est laboriosissimus, qui & suæ, & aliorum salutis laborare debet: sic plustquam Homo reputabitur; & pro virili Deum ipsum emulabitur.

2414 Grande utique corporatæ Sapientia elogium, quo nihil grandius afferri poterat pro coronide suarum laudum: nempe non sibi dumtaxat, sed & omnibus laborasse: ut hoc esset suæ divinitatis argumentum; ac norma Sapientibus daretur & propriæ & alienæ salutis laborandi. Est enim inprimis Sapiens quivis, Homo laboriosissimus; quandoquidem pro acquirenda Sapientia, ad intellectus & voluntatis culturam, innumeras subire difficultates, maximos exantlare labores, omnino opus est. Vel ipsa Incarnata Sapientia, cui ex vi suæ processionis communicati sunt omnes divinæ scientiæ thesauri, non se sapientem manifestat, quin & suum publicet laborem: Videte, quoniam non solum mihi laboravi. At, quis hic labor? & quando illum subivisse, dicendum Dei Filius?

2415 Paulus explicat ad Hebræ. 5. 8. Et Ad Hebræ. quidem, cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam. Certè, vel à puncto Incarnationis sic ediscere cepit usque ad Crucis necem; quia ex tunc passus est. Obedientiam didicit novo quodam & exactiori modo, eò quòd illam expertus re ipsa sit. De quo ipse apud Itaiam 50. 4. Dominus Itai. 50. 4. dedit

Arnoldus.

dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est, verbo. Erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi Magistrum. Corpus meum dedi percutientibus, &c. Ad quæ Verba S. Hieronymus ita opportunè: Juxta dispensationem assumpti corporis eruditus est, & linguam accepit disciplinæ, ut sciret quando deberet loqui, quando reticere. Quæ disciplina & eruditio aperuit aures ejus, ut scientiam Patris ad nos usque transmitteret. A Patre utique, ut à Magistro, didicit obedientiam, non sine laborum perpessione, quos in Cruce passus est, & Itaias exprimit.

Hieron.

Christus, qui aeterna Sapientia, generatus, non absque aliquo quali laborum tolerantia. Pl. 109. 3.

Itaias. 50. 6.

erat, ideò Psalmographus aeternæ Christi generationi adlocavit Crucis labores, sine quorum objectiva perpessione neque ipse Dei Filius sapientissimus evasit. Quasi perinde sit, sapientem esse, & multum laborasse.

2417 Sic monebat sapientissimus Salomon Eccl. 2. 18. Qui addit scientiam, addit & laborem. Alii vertunt: addit & dolorem. Tigurina: Qui auget scientiam, simul auget quod eum cruciet. Quod Variablis explicat: Qui conatur admodum sapiens fieri, id non consequetur sine gravissimo labore. Aquila vertit: addit & tormentum. Ubi S. Hieronymus significari putat, sapientiam non nisi per tormenta quadam, & intolerandum laborem jugi meditatione, & studio provenire. Hugo Cardinalis bono ausu ita explicat: Sive homo sit, sive Deus, qui addit scientiam, addit & laborem. Quod eo modo intelligendum est, quo jam declaravimus. Vides pro adipiscenda, pro adaugenda sapientia labores, dolores, cruciatus, tormenta necessariò subeunda? Testes sapientiæ candidati: testes literati Magistri, Doctores, Scriptores. O quàm laborant die noctuque in sapientiæ studiis! ò quàm acerbè torquetur mens ad extorquendas veritates, libros evolviendo, impensè attendendo, attentè discursando! ò quantum valetudinis exhauriunt, quantum sanguinis profundunt, quantum spiritus exhalant! Emendam sapientiam Salomon dixit Proverb. 4. 5. Posside sapientiam. Hebraicè: Eme sapientiam. Et c. 23. 23. Veritatem eme. Nihil sapientiæ pretiosius: & nullo alio pretio emenda, nisi omni studio, omni labore, assidue incumbendo in litteras. Vel usque ad vitæ dispendium. Videtis nostros Didacum de Celada in cap. 11. Judith. §. 59. ubi quo solet exquisito acumine probat, Hominem litteratum scientiæ esse animal bajulum, & sapientiæ Martyrem: & Paulum Sherlogum in cap. 1. Cant. vestigatione 6. sec. 2. in qua argutè suadet, difficultatem toleratu adeptam iri sapientiam.

Eccl. 2. 18. Tiguri.

Vatab.

S Hieron.

Hugo. Card.

Pro adimplenda & augenda sapientia dolores & tormenta subeunda.

Sic emenda.

Prov. 4. 5;

Sapientem non sibi tantum, sed omnibus exquirentibus veritatem. Laborare debet.

Eccl. 20. 32.

S. Gregor.

2418 Rursus, sapiens non sibi dumtaxat, sed & omnibus laborare debet: Videte quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem. Sibi soli sapiens ille laborat, qui sibi soli consulit, & vivit, neque aliis prodest, in eos sapientiam suam derivando. De quo Siracides noster c. 20. v. 32. Sapientia absconsa, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque? Quasi dicat: Perinde est sapientia abscondita, atque occultus & incognitus thesaurus, inutilis omnino cum nulli usui sit: sapiens, qui sapientiam suam aliis non communicat, ad instar avarissimi hominis est, qui thesaurum à natura, & à Deo datum ad usum abscondit. Si enim (Gregorius audis 3. p. Pastoral. Admonit. 12.) indigentibus proximis ipsi, quas habent pecunias absconderent, adjuvatores procul dubio calamitatis extitissent. Quo ergo reatu confringatur, aspiciant, qui dum peccantibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus vite remedia abscondunt. Unde & bonè sapiens dicit: Sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?

2419 Mittens ad prædicandum Christus quos designavit septuaginta duos Discipulos, sic eos arcanè monuit Luc. 10. 4. Nolite portare sacculum. Quid hoc? Præclare explicat idem Gregorius Homilia decima septima in Luc. 10. 4. Evangelia. In sacculo pecunia clausa est; pe-

Sapientia non sit sicut pecunia in sacculo clausa.

S. Gregor.